

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра освіти дорослих та цифрових технологій

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

« 22 » жовтня 2025 року, протокол № 13

Голова Вченої ради



Микола КИРИЧЕНКО

ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації
ВОЛОНТЕРСТВО ТА СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ У
ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Категорія: педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники закладів вищої освіти та наукових установ

Розробники:

Єрмоленко А.Б., кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри освіти дорослих та цифрових технологій ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»;

Просіна О.В., кандидат педагогічних наук, доцент, директор центру післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Рецензенти:

Волотовська Т.П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»;

Хоменко-Семенова Л.О., кандидат педагогічних наук, доцент, заступник декана по роботі зі студентами, доцент кафедри педагогіки та психології професійної освіти ДУ «Київський авіаційний інститут».

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра освіти дорослих та цифрових технологій

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

« 22 » жовтня 2025 року, протокол № 13

Голова Вченої ради

_____ Микола КИРИЧЕНКО

ПРОГРАМА

підвищення кваліфікації
ВОЛОНТЕРСТВО ТА СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ У
ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Категорія: педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники закладів вищої освіти та наукових установ

Розробники:

Єрмоленко А.Б., кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри освіти дорослих та цифрових технологій ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»;

Просіна О.В., кандидат педагогічних наук, доцент, директор центру післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Рецензенти:

Волотовська Т.П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти ННІМП ДЗВО «Університет менеджменту освіти»;

Хоменко-Семенова Л.О., кандидат педагогічних наук, доцент, заступник декана по роботі зі студентами, доцент кафедри педагогіки та психології професійної освіти ДУ «Київський авіаційний інститут».

Термін дії програми: з 2025 до 2030 року

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність типової програми: Сучасний етап розвитку українського суспільства, зумовлений воєнними викликами, процесами державного відновлення та євроінтеграційними прагненнями, висуває нові вимоги до системи вищої освіти. Заклади вищої освіти (ЗВО) мають не лише забезпечувати професійну підготовку здобувачів, а й формувати у них громадянські компетентності, соціальну відповідальність, готовність до участі в суспільному житті та відбудові держави.

У цьому контексті волонтерство та студентське самоврядування набувають стратегічного значення як дієві механізми громадянського становлення молоді, практичні форми реалізації демократичних принципів, солідарності та співучасті. Саме через волонтерську діяльність і залучення до органів студентського самоврядування здобувачі освіти набувають досвіду самоорганізації, лідерства, відповідальності, співпраці та служіння суспільству.

Особливої актуальності програма набуває в умовах воєнного стану, коли громадянська зрілість, патріотизм і здатність до взаємодопомоги стають не лише моральними, а й професійними характеристиками особистості. Підтримка студентських волонтерських ініціатив, участь у гуманітарних і соціальних проєктах, діяльність студентських рад і парламентів сприяють формуванню активної позиції молоді, зміцненню демократичних цінностей, довіри й єдності у студентських спільнотах.

Водночас для ефективного розвитку цих напрямів необхідна системна підготовка педагогічних, науково-педагогічних працівників, здатних координувати, підтримувати та фасилітувати діяльність студентських лідерів, сприяти розбудові волонтерських структур, інтегрувати громадянське виховання у зміст освітнього процесу. Саме тому актуальним завданням є підвищення професійної компетентності викладачів у сфері громадянської освіти, менеджменту студентського самоврядування, фасилітації та розвитку лідерського потенціалу молоді.

Реалізація програми відповідає пріоритетам державної політики у сфері освіти, визначеним Стратегією розвитку вищої освіти України до 2032 року, Національною молодіжною стратегією до 2030 року та Концепцією розвитку громадянської освіти. Вона сприяє посиленню ролі університетів як центрів суспільної згуртованості, громадянського діалогу та волонтерської активності, що є ключовими чинниками сталого розвитку демократичного суспільства.

Цільова група: педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники закладів вищої освіти та наукових установ.

Обсяг (тривалість): 90 годин / 3 кредити ЄКТС (три тижні).

Особливості реалізації програми: проведення занять у воєнний час або за умов енергетичної нестабільності (відеозапис лекційних занять надається слухачам курсів підвищення кваліфікації для самостійного опрацювання); реалізація програми підвищення кваліфікації забезпечується за допомогою хмарної платформи Google Workspace for Education; для проведення занять у режимі онлайн застосовуються сервіси відеоконференцій BigBlueButton та Zoom; для самостійного опрацювання матеріалів використовується Web-портал «Український відкритий університет післядипломної освіти» (LMS Adult Learning), ресурс Електронної бібліотеки ПАПН України та електронного репозитарію ДЗВО «Університет менеджменту освіти».

Форма підвищення кваліфікації: дистанційна.

Мета підвищення кваліфікації: підвищення рівня професійної компетентності педагогічних, науково-педагогічних працівників щодо розвитку громадянських компетентностей здобувачів освіти через ефективну організацію та підтримку волонтерської діяльності і студентського самоврядування у закладах вищої освіти.

Завдання підвищення кваліфікації:

1. Ознайомити слухачів із сучасними підходами, принципами та нормативно-правовими засадами розвитку волонтерської діяльності та студентського самоврядування в освітньому середовищі.
2. Розкрити роль і потенціал волонтерства як засобу громадянського виховання, формування соціальної відповідальності та активної громадянської позиції молоді.
3. Сприяти усвідомленню педагогами значення студентського самоврядування як засобу формування громадянських і соціальних компетентностей здобувачів освіти.
4. Розвинути у слухачів уміння сприяти залученню здобувачів освіти до діяльності органів студентського самоврядування та реалізації соціальних ініціатив.
5. Сформувати практичні навички планування, координації та супроводу студентських і волонтерських проєктів у контексті розвитку громадянських компетентностей.
6. Ознайомити з кращими практиками інтеграції волонтерських і самоврядних ініціатив у систему виховної роботи закладу вищої освіти.

7. Розвинути навички партнерської взаємодії між адміністрацією, педагогічними, науково-педагогічними працівниками, студентськими організаціями та громадами.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться.

Загальні (ключові) компетентності (згідно з професійним стандартом «Викладач закладу вищої освіти»):

комунікативна компетентність (A1.K1-K2) – здатність ефективно взаємодіяти зі здобувачами освіти, колегами, представниками громадських організацій, сприяти розвитку партнерських відносин у студентському середовищі.

етична компетентність (B2.B1; Д1.B1) – дотримання норм педагогічної етики, демократичних принципів і цінностей громадянського суспільства у взаємодії зі здобувачами освіти;

організаційно-управлінська (Г3.У1-У2) – уміння координувати діяльність органів студентського самоврядування, організовувати волонтерські ініціативи, формувати команди для реалізації соціальних проєктів;

соціально-відповідальна (Є2.У1-У2) – готовність діяти в інтересах громади, розвивати в здобувачів освіти активну громадянську позицію, толерантність і патріотизм;

рефлексивно-аналітична (Ж1.У1-У2) – здатність до самооцінки й рефлексії власного стилю лідерства, аналізу результатів волонтерської та виховної роботи;

цифрова (B2.У2) – використання цифрових платформ для організації студентських ініціатив, онлайн-комунікацій, висвітлення громадських активностей;

лідерсько-модераційна (Д4.B1; Г3.B1) – уміння мотивувати, фасилітувати, підтримувати командну взаємодію та розвивати потенціал студентських лідерів.

Фахові компетентності:

громадянсько-виховна – здатність формувати у здобувачів освіти цінності громадянського суспільства, відповідальність, емпатію, волонтерську свідомість і патріотичну спрямованість;

волонтерська – розуміння принципів організації волонтерської діяльності, соціального служіння, корпоративної соціальної відповідальності;

компетентність у сфері студентського самоврядування – знання нормативно-правових засад, моделей і механізмів студентського самоврядування, уміння підтримувати ініціативність і автономність здобувачів освіти;

менторсько-фасилітаційна – здатність супроводжувати та наставляти здобувачів освіти у процесі реалізації їхніх проєктів, формувати простір довіри та співпраці;

проектно-управлінська – уміння планувати, реалізовувати та оцінювати ефективність соціальних і громадських проєктів студентських організацій;

кроссекторальна – здатність до ефективної взаємодії з громадськими об'єднаннями, органами місцевого самоврядування, бізнесом для реалізації спільних соціальних ініціатив.

Очікувані результати підвищення кваліфікації. Слухачі підвищення кваліфікації:

Знають: нормативно-правову базу щодо волонтерської діяльності та студентського самоврядування; володіють основними концепціями громадянської освіти та принципами партнерської взаємодії між здобувачами освіти, викладачами, адміністрацією та громадою; знайомі з кращими практиками реалізації студентських і волонтерських ініціатив;

уміють: планувати й реалізовувати освітні, соціальні та волонтерські проєкти; використовувати інноваційні методи формування громадянських компетентностей; налагоджувати комунікацію та взаємодію зі студентським активом і волонтерськими організаціями; застосовувати цифрові інструменти для популяризації й координації волонтерських проєктів.

здатні: сприяти розвитку активної громадянської позиції здобувачів освіти; інтегрувати елементи волонтерства та самоврядування у освітній процес; забезпечувати сталий розвиток волонтерських ініціатив у межах закладу освіти.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації. Підсумковий контроль: теоретична складова – здійснюється у формі онлайн-тестування, практична – рефлексивне есе / презентація власного міні-проєкту.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації: Свідоцтво про підвищення кваліфікації (Ліцензія МОН України: Наказ МОН України від 15.11.2016 №1492-л «Про переоформлення ліцензій»).

2. НАВЧАЛЬНО ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
Модуль 1. Волонтерська діяльність як інструмент соціальної відповідальності та громадянського виховання					
Тема 1.1. Історія та соціально-педагогічні засади розвитку волонтерського руху в Україні	4	4	2		10
Тема 1.2. Освітнє волонтерство як чинник формування громадянських компетентностей здобувачів освіти	2	6	2		10
Тема 1.3. Мотивація, цінності та самореалізація молоді у волонтерській діяльності	2	6	2		10
Разом за модулем	8	16	6		30
Модуль 2. Студентське самоврядування як школа демократії та громадянського лідерства					
Тема 2.1. Нормативно-правові та організаційні основи діяльності органів студентського самоврядування	2	4	2		8
Тема 2.2. Студентське самоврядування як складова системи демократичного управління ЗВО	2	4			6
Тема 2.3. Студентське лідерство як інструмент розвитку громадянської компетентності	2	4	2		8
Тема 2.4. Студентське самоврядування як ресурс розвитку демократичної культури ЗВО	2	4	2		8
Разом за модулем	8	16	6		30
МОДУЛЬ 3. Співпраця ЗВО, громади та громадських організацій у					

розвитку громадянських компетентностей студентів					
Тема 3.1. Освіта як чинник розвитку активного громадянства	2	4	2		8
Тема 3.2. Партнерство ЗВО з місцевими громадами	2	4			6
Тема 3.3. Взаємодія з громадськими організаціями та інститутами громадянського суспільства	2	4	2		8
Тема 3.4. Інтеграція громадянських практик у систему вищої освіти	2	4	2		8
Разом за модулем	8	16	6		30
Підсумкові заходи				залік	
Усього	24	48	18		90

3. ЗМІСТ ТИПОВОЇ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ

В модулі розкривається поняття волонтерства, його соціальну, освітню та виховну роль у розвитку молоді. Розглядаються приклади проєктів волонтерського руху у ЗВО та методи їхньої інтеграції в освітній процес.

Завдання: сформувати у слухачів розуміння волонтерства як форми соціальної активності, громадянської участі та професійного зростання педагога; розкрити роль волонтерської діяльності у вихованні відповідальності, гуманізму та соціальної солідарності серед студентської молоді; сприяти розвитку компетентностей, необхідних для організації та підтримки волонтерських ініціатив у закладі вищої освіти.

Очікувані результати навчання. Після опанування модуля слухачі: розуміють сутність, принципи та соціально-педагогічні засади волонтерської діяльності; знають історію розвитку волонтерського руху в Україні та світі, його нормативно-правові основи; усвідомлюють роль волонтерства в системі громадянського виховання молоді; здатні ініціювати, планувати та

реалізовувати волонтерські проєкти у сфері освіти; володіють навичками організації командної взаємодії, комунікації, мотивації учасників волонтерського руху; орієнтуються у сучасних формах освітнього волонтерства та соціального партнерства між університетом і громадою.

Тема 1.1. Історія та соціально-педагогічні засади розвитку волонтерського руху в Україні

Ключові питання теми

Еволюція поняття «волонтерство»: від благодійності до громадянської участі.

Історичні етапи становлення волонтерського руху в Україні.

Нормативно-правові основи волонтерської діяльності (Закон України «Про волонтерську діяльність», інституційні практики).

Роль закладів освіти у формуванні культури волонтерства серед молоді.

Тема 1.2. Освітнє волонтерство як чинник формування громадянських компетентностей здобувачів освіти

Ключові питання теми

Освітнє волонтерство: сутність, напрями, ціннісні орієнтири.

Волонтерство у освітньому процесі: інтеграція соціальних проєктів у навчальні дисципліни, практики, стажування.

Формування громадянської позиції, емпатії та соціальної відповідальності здобувачів освіти через волонтерську діяльність.

Приклади успішних студентських волонтерських ініціатив у ЗВО.

Тема 1.3. Мотивація, цінності та самореалізація молоді у волонтерській діяльності.

Ключові питання теми

Мотиваційні чинники участі здобувачів освіти у волонтерстві: альтруїзм, соціальне визнання, розвиток компетентностей.

Цінності волонтерського руху: солідарність, взаємоповага, довіра, співпраця.

Волонтерство як простір особистісного та професійного саморозвитку педагога і здобувача освіти.

Психологічні аспекти підтримки та профілактики «вигорання» волонтерів.

Практична частина

Кейс-аналіз: аналіз успішних волонтерських проєктів у ЗВО (освітні, соціальні, екологічні ініціативи).

Майстерня ідей: розроблення концепції власного волонтерського проєкту.

Рольова вправа: «Команда волонтерів» - моделювання процесу організації волонтерської акції.

Рефлексивна сесія: обговорення досвіду учасників у волонтерській діяльності та його впливу на професійне становлення.

Методичні рекомендації до реалізації

Форми занять: інтерактивна лекція, тренінг, групова робота, фасилітаційна сесія, публічна презентація ідей.

Методи навчання: проєктний метод, аналіз кейсів, метод «соціального конструювання», мозковий штурм, рефлексивне обговорення.

Форми підсумкового контролю: презентація власного міні-проєкту «Волонтерська ініціатива для мого університету» або есе «Як волонтерство формує мою професійну ідентичність педагога».

МОДУЛЬ 2. СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ШКОЛА ДЕМОКРАТІЇ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО ЛІДЕРСТВА

В модулі розглядаються організаційні форми студентського самоврядування, принципи представництва, участі та партнерства. Аналізується роль органів студентського самоврядування у розвитку культури участі, соціальної активності та відповідальності молоді.

Завдання: сприяти формуванню у слухачів розуміння студентського самоврядування як важливої демократичної інституції в структурі університету; розкрити його роль у становленні активної громадянської позиції, розвитку лідерських компетентностей здобувачів освіти та побудові партнерських відносин між адміністрацією, викладачами та здобувачами освіти.

Очікувані результати навчання. Після завершення модуля слухачі: розуміють сутність, принципи та завдання студентського самоврядування у ЗВО; орієнтуються у нормативно-правовій базі його діяльності; здатні організовувати ефективну роботу органів студентського самоврядування та ініціативних груп; володіють навичками фасилітації, волонтерського менеджменту та організації громадських подій; усвідомлюють роль самоврядування у розвитку демократичної культури й лідерства серед здобувачів освіти; розуміють сутність громадянських компетентностей як результату освіти для демократії; знають основні напрями взаємодії університетів, громад та громадських інституцій; уміють розробляти соціальні та освітні ініціативи у форматі державно-громадського партнерства.

Тема 2.1. Нормативно-правові та організаційні основи діяльності органів студентського самоврядування

Ключові питання теми

Законодавче регулювання студентського самоврядування в Україні (Закон «Про вищу освіту», Статут ЗВО).

Типові моделі організації самоврядування: студентські ради, парламент, сенати, профкоми.

Принципи виборності, підзвітності та прозорості діяльності студентських лідерів.

Взаємодія органів студентського самоврядування з органами місцевого самоврядування, неурядовими організаціями (НУО), молодіжними радами.

Тема 2.2. Студентське самоврядування як складова системи демократичного управління ЗВО

Ключові питання теми

Поняття та принципи студентського самоврядування: автономія, партнерство, прозорість, відповідальність.

Роль здобувачів освіти як суб'єктів освітнього процесу та співуправління ЗВО.

Взаємодія органів студентського самоврядування з адміністрацією, викладачами, студентськими та молодіжними об'єднаннями.

Міжнародні практики студентського самоврядування (країни ЄС, США, Канада).

Тема 2.3. Студентське лідерство як інструмент розвитку громадянської компетентності

Ключові питання теми

Громадянське лідерство: поняття, функції, компетентності.

Етапи становлення лідера у студентському колективі: від ініціативи до впливу.

Навички командної роботи, стратегічного мислення, фасилітації та публічної комунікації.

Психологічні аспекти студентського лідерства: мотивація, емпатія, саморегуляція.

Тема 2.4. Студентське самоврядування як ресурс розвитку демократичної культури ЗВО

Ключові питання теми

Самоврядування як простір участі, ініціативності та соціальної відповідальності.

Інституціональні механізми впливу здобувачів освіти на прийняття рішень у ЗВО.

Роль студентських об'єднань у забезпеченні академічної доброчесності, волонтерства та партнерства.

Успішні приклади студентських проєктів в Україні та за кордоном (громадські, екологічні, соціальні ініціативи).

Практична частина

Case-study: аналіз моделі студентського самоврядування у власному закладі освіти (виявлення сильних, слабких сторін і проблем).

Групова робота: створення «Моделі ефективної студентської ради» (структура, функції, комунікація).

Рольова гра: «Вибори студентського парламенту» – моделювання демократичного процесу з обговоренням етичних аспектів.

Проектна робота: розроблення студентської ініціативи/соціального проєкту для ЗВО або громади.

Методичні рекомендації до проведення

Форми занять: інтерактивна лекція, тренінг, фасилітаційна сесія, проектна робота, дебати.

Методи навчання: «мозковий штурм», SWOT-аналіз, метод «форуму рішень», навчальні ігри.

Важливо акцентувати увагу на принципі «рівний навчає рівного» – залучення студентських лідерів як спікерів.

Підсумковий контроль: підготовка короткої презентації «Моя модель студентського лідерства» або «Проект демократичної ініціативи в ЗВО».

МОДУЛЬ 3. СПІВПРАЦЯ ЗВО, ГРОМАДИ ТА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ

Модуль присвячений налагодженню партнерств між ЗВО, місцевими громадами та інститутами громадянського суспільства. Підкреслюється значення спільних проєктів, соціальних ініціатив і волонтерських акцій для сталого розвитку громад.

Завдання: сформулювати у слухачів цілісне уявлення про механізми взаємодії ЗВО, місцевих громад і громадських організацій у формуванні громадянської активності, соціальної відповідальності та лідерського потенціалу студентів; розвинути вміння ініціювати, організовувати й координувати партнерські освітньо-соціальні проєкти.

Очікувані результати навчання. Після опанування модуля слухачі: розуміють сутність громадянських компетентностей як результату освіти для демократії; знають основні напрями взаємодії ЗВО, громад та громадських інституцій; здатні налагоджувати комунікацію між різними соціальними партнерами; уміють розробляти соціальні та освітні ініціативи у форматі державно-громадського партнерства; володіють навичками фасилітації, волонтерського менеджменту та організації громадських подій.

Тема 3.1. Освіта як чинник розвитку активного громадянства

Ключові питання теми

Поняття громадянських компетентностей: європейські підходи (Рада Європи, UNESCO, OECD).

Освіта для демократії та сталого розвитку: стратегічна роль університетів.

Соціальна місія ЗВО у контексті розвитку громад.

Виховний потенціал навчального процесу та позааудиторної діяльності.

Тема 3.2. Партнерство ЗВО з місцевими громадами

Ключові питання теми

Форми взаємодії: дуальні освітні проекти, стажування, участь у громадських програмах.

Роль університету як простору діалогу між освітою, владою та громадою.

Приклади успішних моделей співпраці: студентські волонтерські ініціативи, екологічні акції, освітні хаби.

Соціальне замовлення громад на компетентних, відповідальних випускників.

Тема 3.3 Взаємодія з громадськими організаціями та інститутами громадянського суспільства

Ключові питання теми

Роль неурядових організацій у просуванні демократичних цінностей.

Механізми співпраці ЗВО з НУО: грантові програми, партнерські заходи, спільні дослідження.

Проектна діяльність як засіб формування громадянської активності студентів.

Створення мереж взаємопідтримки – платформи волонтерства, молодіжні центри, громадські ради.

Тема 3.4 Інтеграція громадянських практик у систему вищої освіти

Ключові питання теми

Методика залучення здобувачів освіти до соціально значущих проєктів.

Освітньо-громадянські ініціативи: фестивалі, дебати, толоки, донорські акції, менторські програми.

Цифрові інструменти громадської участі: електронні петиції, онлайн-платформи активізму, краудсорсинг.

Розроблення стратегій соціальної відповідальності в ЗВО.

Практична частина

Case-study: аналіз прикладів співпраці ЗВО і громади (успішні кейси волонтерських центрів ЗВО, партнерств із НУО).

Проектна робота: створення моделі спільного студентсько-громадського проекту («Місто студентських ініціатив», «Університет і громада разом»).

SWOT-аналіз: оцінка можливостей і викликів партнерства між освітою та громадянським суспільством.

Фасилітаційна вправа: «Мережа довіри» – розроблення карти взаємодії університету з громадськими партнерами.

Методичні рекомендації до проведення

Форми занять: інтерактивна лекція, групові дискусії, тренінг, фасилітаційна сесія, презентація проєктів.

Методи навчання: мозковий штурм, «форум ідей», метод соціального проєктування, ігрове моделювання.

Рекомендується запросити представників місцевих громад, волонтерських організацій або студентських лідерів як експертів чи менторів.

Підсумкове завдання: підготовка короткої презентації «Проект партнерства ЗВО-громада-НУО» із визначенням цілей, завдань та очікуваних результатів.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 01.09.2025).

2. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 20.09.2025).

3. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти: Наказ МОН України від 16 липня 2018 р. № 776. URL: <https://surl.lt/idengc> (дата звернення: 01.09.2025).

4. Про затвердження Примірного положення про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах України: Наказ Міністерства Освіти і Науки України від 15 листопада 2007 р. № 1010. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1010290-07#Text> (дата звернення: 01.09.2025).

5. Про затвердження професійного стандарту «Викладач закладу вищої освіти»: Наказ Міністерства освіти і науки України від 16 жовтня 2024 р. № 1466. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vykladach-zakladu-vyshchoi-osvity1466> (дата звернення: 01.09.2025).

6. Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року: Указ Президента України від 12 березня 2021 року № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text> (дата звернення: 01.09.2025).

7. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n613> (дата звернення: 01.09.2025).

8. Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності: Закон України від 13 грудня 2022 року № 2834-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2834-20#Text> (дата звернення: 01.09.2025).

9. Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.09.2025).

10. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (дата звернення: 01.09.2025).

Основна література

1. Беда Діана Валеріївна Формування громадянської компетентності студентів засобами волонтерства. Національний університет «Чернігівська політехніка». Чернігів, 2020. 114 с.

2. Васиньова Н. Управління налагодженням взаємодії закладів вищої освіти та територіальних громад у сучасних умовах. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*. 2022. №14. С. 56-63. URL: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2022-14-56-63> (дата звернення: 25.09.2025).

3. Волківська Д.А. Розвиток лідерського потенціалу студентського активу в університетському середовищі: дис. канд. пед. наук: 13.00.05. Київ, 2016. 455 с.

4. Герасимчук О.М. Формування громадянської компетентності майбутніх педагогів: соціально-психологічні чинники. 2024. С. 24-28.

5. Говоруха Н.О. Вплив андрагогічного супроводу на результативність волонтерських проектів. Андрагогічний супровід особистісного та професійного зростання педагога: матеріали Регіональної науковопрактичної інтернет-конференції (м. Житомир, 30 вересня 2020 р.). 2020. С.95-100. URL: <https://drive.google.com/file/d/14F-S9Vb8D6XST6YCyE3AL-Mxb0oUn85s/view> (дата звернення: 25.09.2025).

6. Говоруха Н.О. Соціально-педагогічні умови розвитку волонтерського руху в Україні (1991-2014): монографія. Харків: Друкарня Мадрид, 2020. 200 с.

7. Говоруха Н.О. Типи волонтерської діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2018. Вип. 8. С. 24-27. URL: <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2018/8/6.pdf> (дата звернення: 25.09.2025).

8. Говоруха Н.О. Управління волонтерською діяльністю учнів у процесі співпраці з благодійними громадськими організаціями. Тенденції та проблеми управління закладами освіти: виклики XXI століття: монографія / за наук. ред. М.О. Кириченка. Київ, 2021. С. 134-147.

9. Давидюк М.І. Роль студентського самоврядування у формуванні національної еліти України: політико-культурний контекст: дис... канд. політ. наук: 23.00.03 / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ, 2015. 264 с.

10. Єрмоленко А. Особливості педагогічної взаємодії з різними категоріями здобувачів освіти: навчально-методичний посібник. Київ: ДЗВО «Університет менеджменту освіти», 2024. 24 с.

11. Єрмоленко А. Соціально-педагогічні аспекти освіти здобувачів різних категорій в закладах фахової передвищої освіти. Сучасна інженерія та інноваційні технології. 2024. № 6 (31). С. 76-85.

12. Зленко А., Ісайкіна О. Студентське самоврядування як середовище формування соціокультурної активності молоді: історичний дискурс. *Соціум. Документ. Комунікація*. 2021. Вип. 11. С. 285-315.

13. Ковальчук В.І., Дзюзємова О.О. Побудова системи студентського самоврядування в закладі професійно-технічної освіти. *Молодий вчений*. 2018. № 4 (56). С. 504-809.

14. Кравченко О.І., Васиньова Н.С., Хриков Є.М. Взаємодія закладів вищої освіти з територіальними громадами: монографія. ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Полтава. 2023. 127 с.

15. Просіна О.В. Виховання особистості громадянина-патріота в Новій українській школі. Професійний розвиток педагога Нової української школи в умовах формальної і неформальної освіти: електронний збірник спецкурсів / автор. кол.; за заг. ред. проф. Т. М. Сорочан. Київ: ЦППО, 2018. 320 с. С. 188-196.

16. Просіна О., Ілляхова М., Сергєєва Л. Творчість як фактор мотивації досягнень. Творчість і мотивація досягнень: діалектична взаємодія: навч. посіб. Київ: ДЗВО УМО НАПН України, 2023. С. 67-96. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/736047> (дата звернення: 25.09.2025).

17. Позняк С.І., Сидоркіна М.Ю., Остапенко І.В., Краснякова А.О., Скар О.М. Соціально-психологічні ресурси розвитку громадянської

компетентності майбутніх педагогів: практичний посібник / за наук. ред. С.І. Позняк; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. 172 с.

18. Трибулькевич К. Г. Розвиток студентського самоврядування у вищих навчальних закладах України (1917-2010 рр.): монографія. Одеса: Купрієнко СВ, 2016. 454 с.

Додаткова література

1. Говоруха Н.О. Цінності, як основа волонтерської діяльності. Директор школи, ліцею, гімназії. *Спец. тематичн. вип. «Вища освіта України у контексті інтеграції до Європейського освітнього простору»*. 2018. №6. Т. II (80). С. 57-64.

2. Кращенко Ю.П. Виховання лідерських якостей майбутніх вчителів у системі студентського самоврядування: дис. канд. пед. наук: 13.00.07. Полтава, 2012. 276 с.

3. Литвин З. Спільна справа: яка роль громадських організацій у реформі освіти. ЗМІ для змін: веб-сайт. URL: <https://surl.li/pfirtg> (дата звернення: 26.09.2025).

4. Оржель О, Яна Чанкотадзе Я. Взаємодія закладів вищої освіти та громадських організацій в умовах змін: досвід Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство». 2024. № 17. С. 110-128. URL: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2024-17-110-128> (дата звернення: 26.09.2025).

5. Просіна О. В. Виховання «почуттям кордону»: новий аспект у патріотичному вихованні. *Шкільний світ. Методист*. 2019. № 10 (94). С. 4-11.

6. Просіна О.В. Специфіка патріотичного виховання учнів в умовах східного порубіжжя України. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. Ін-т проблем виховання НАПН України. 2016. Вип. 20. Т. 2. С. 151-163.

7. Трима К.А. Український досвід взаємодії громадських об'єднань і закладів вищої освіти: оцінювання якості та ефективності комунікації. *Інноваційна педагогіка. Теорія та методика управління освітою*. 2018. Вип. 7. Т.2. С. 157-162.

8. Удосконалення нормативно-правової бази створення системи громадянської освіти в Україні / А.Балуба, А.Биченко, А.Кернична, М.Міщенко, О.Панич, Л. Шангіна / шеф-редактор: Ю.Якименко. Центр Разумкова. Київ: Видавництво «Заповіт», 2020. 168 с.